

A Dunántúli Napló 1970. május 31-i számában olvastuk: az SZMT és más pécsi szervek kezdeményezésére az Országos Tervhivatal a SZOT egyetértésével 20 millió forintot bocsát a Pécs-baranyai központi művelődési ház építésére a megye rendelkezésére. Nagy öröm ez számunkra, de egyúttal azt is jelenti, hogy a már aládúcolt SZMT székházban (új székház is épül) néhány év múlva a hírlapolvasó is befejezi működését. A Könyvtáros hasábjain is szólunk az illetékesekhez: a tervezésnél ezt a ténytet is vegyék figyelembe.

Schmidt Károly

Tizenkét új szakszervezeti hírlapolvasó létesül

A Szakszervezetek Országos Tanácsa az ideit esztendőben figyelemreméltó központi intézkedéssel és anyagi erőforrással segíti új hírlapolvasók létrehozását és egykét meglevő hírlapolvasó korszerűsítését. A SZOT elnöksége az 1970-ben megemelkedett kulturális támogatás egy részét, összesen 3 700 000 Ft-ot egyes szakszervezeti művelődési intézmények céltámogatására tartotta fenn. A SZOT titkársága a kulturális osztály javaslata alapján úgy döntött, hogy ez az összeg a művelődési otthonok technikai eszközállományának feljavításán és az ismeretterjesztő oktatótermek hálózatának bővítésén kívül a hírlapolvasók fejlesztését fogja szolgálni. A támogatási összegből csaknem egymillió forint jut az előzetes igényfelmérés alapján kijelölt tizenkét hírlapolvasó létrehozására, illetve bővítésére.

Ami a döntést elősegítette

A hírlapolvasók fejlesztését szolgáló döntést szerencsés módon előzték meg tudományos igényű vizsgálatok és gyakorlati tapasztalatszerzések. Ezek közül kiemelkedően ösztönző hatású volt a *munkások körében folytatott olvasás-szociológiai vizsgálat*, s az azt összegező tanulmány, *Kamarás István: A munkások és az olvasás című könyve*. Elemzései meggyőzően igazolták, hogy a sajtó és a könyvolvasás szervesen kiegészíti egymást, s hogy az időnkénti olvasóból rendszeres olvasóvá válásban a sajtótermékek az egyik főszerep. A könyv- és sajtóolvasás összefüggéseinek vizsgálata kimutatta, hogy a rendszeres sajtóolvasás elősegíti a szépirodalom iránti érdeklődés felkeltését és a témaérzékenység fejlődését is. A fejtegetések meggyőző summázásaként fogadható el az a megállapítás, hogy „egyes sajtótermékek közül a napisajtó és a képes hetilapok a könyvolvasást megelőző, a folyóirat-olvasás pedig a legmagasabb lépcsőfokot alkothatja”. A vizsgálat tehát közvetve hasznos tapasztalatokkal és érvekkel ösztönözte a hírlapolvasók fejlesztését és világossá vált, hogy ennek az intézménytípusnak fejlesztése beilleszkedik az „Olvasó néper” mozgalom célkitűzéseibe.

A döntés előkészítéséhez hasonlóképpen nagy segítséget nyújtottak és érvekkel szolgáltak a már működő szakszervezeti és közös fenntartású hírlapolvasók működési tapasztalatai. Ezek tevékenységének elemzését a SZOT és a Könyvtartudományi és Módszertani Központ együttműködési megállapodása és megbízása alapján *Juhász Jenő*, a székesfehérvári SZMT központi könyvtár vezetője végezte el 1969-ben helyszíni tapasztalatok alapján. Még publikálatlan összegezése — a gondok és fogyatékoságok jelzése mellett is — a működő hírlapolvasók eredményes és továbbfejlesztésre érdemes munkáját rögzítette. Megerősítette, hogy a sajtótermékek olvasásának intézményes biztosítása elősegíti az igénybevevők gyors tájékozódását a világról, a politikai élet eseményeiről, a tudomány, a technika, a kultúra új eredményeiről, emeli az általános és a szakműveltség színvonalát, s lehetőséget teremt a társadalmi és az egyén szempontjából is hasznos időtöltésre, illetve szórakozásra. Többnyire jó tapasztalatok voltak leszűrhetők a működő hírlapolvasók kiegészítő tevékenységéről: a profilba vágó rendezvényekről (pl. újságíró-olvasó találkozások, szerkesztőségi ankétok, vitaestek, tájékoztató előadások és kiállítások) is.

A létesülő hírlapolvasók működési feltételei

A céltámogatási összegek elosztása előtt a SZOT kulturális osztálya igénybejelentésre kérte fel a szakszervezeteket és az SZMT-eket. Az előzetes irányelvek két hírlapolvasó típus létrehozását javasolták.

a) Munkáskörzetekben, munkáslakótelepeken — lehetőleg tanácsi támogatással közösen — létrehozandó és közösen fenntartandó nagy hírlapolvasótermék. Tervezési mutatójuk: kb. 80 m² alapterület, megfelelő berendezés, főhivatású vezető, kb. 200 sajtótermék előfizetése, legalább heti 30 óra nyitvatartási idő.

b) Munkásszállásokon, művelődési otthonokban, meglevő szakszervezeti könyvtárak mellett — lehetőleg vállalati támogatással — létrehozandó kisebb hírlapolvasók, illetve sajtóklubok.

Az előzetes irányelvek hangsúlyozták, hogy a hírlapolvasók központi, forgalmas, lehetőleg utcai bejárattal rendelkező helyiségben legyenek. A nagyobb hírlapolvasók esetében célszerű, ha a „klubszerűen” lapozgatók és a helyiséget tanulás, jegyzetelés céljára igénybe vevők tartózkodási helye elkülönül. Néhány jelenlegi rossz tapasztalat szükségessé tette a figyelemfelhívást a hosszabb időre is aktuális lapok tárolására alkalmas raktárhelyiségre és a mellékhelyiségek (WC, mosdó) megtervezésére is. Az irányelvek részletesen felsorolják a berendezéssel, a személyi feltételekkel és a hírlaprendeléssel kapcsolatos alapvető kívánalmakat is. Felhívták a figyelmet arra is, hogy a tervezés előtt módszertani tapasztalatcsereként hasznos a legeredményesebben működő pécsi, székesfehérvári vagy szombathelyi hírlapolvasók tanulmányozása.

Hol létesülnek új hírlapolvasók?

A fővárosban két nagy munkáskörzet szakszervezeti művelődési központja: a Pesterzsébeti *Vasas Művelődési Központ* és a *Láng Gépgyár Művelődési Háza* gyarapszik hírlapolvasóval.

Az *Ajkai Hőerőmű Művelődési Házában* létesülő hírlapolvasó kialakítását a központi támogatás mellett a vállalat 30 000 Ft-tal támogatja és vállalja a fűtés, világítás költségeit. A szocialista brigádok felajánlották, hogy az átalakításhoz és berendezéshöz társadalmi munkával hozzájárulnak.

A *várpalotai Jószerencsét Művelődési Központ* hírlapolvasójának céljára a városi tanács lakást szabadít fel, a vállalat pedig fedezi a belső átalakításokat. A művelődési központ 25 000 forint összegű támogatást helyezett kilátásba. A könyvtár mellett önálló bejárattal rendelkező, 42 m² alapterületű, 30 férőhelyes hírlapolvasóban 48 órás nyitvatartást terveznek.

A központi céltámogatás újabb erőket mozgat meg *Sárváron* is. A városi tanács a Nádasdy vár szomszédságában levő művelődési központ egyik szárnyépületében nyújt a hírlapolvasónak alkalmas elhelyezést. Az épületrész felújítását a sárvári üzemek vállalták.

Az iparilag rohamosan fejlődő *Szentgotthárd Szakmaközi Művelődési Házában* 40 férőhelyes hírlapolvasó létesül, amely rendezvények idején 80 fő befogadására lesz alkalmas. Ide kerül a körzeti könyvtár szűkös olvasótermének hírlap- és folyóirat-állománya és az üzemek szakfolyóirat-állománya, amely jelenleg kihasználatlan a helyben olvasási lehetőségek hiánya miatt. A szükséges többi sajtóterméket a Művelődési Ház rendeli meg.

Százhalombattán az Erőmű Beruházó Vállalat idén felépülő művelődési otthonában létesül hírlapolvasó.

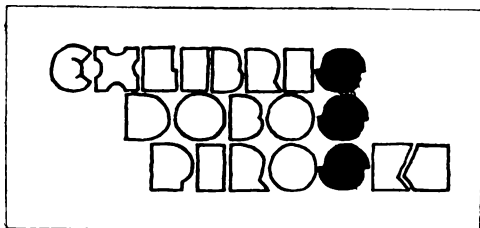
Fontos városi funkciója lesz a hírlapolvasónak *Orosházán*, ahol a járási könyvtár helyisége csak minimális helyben olvasási lehetőségre alkalmas. A hírlapolvasó a most átadásra került, SZOT támogatással épített nagy városi művelődési központ kb. 80 m² alapterületű, minden szempontból alkalmas helyiségébe kerül, s abban napi 8 órás nyitvatartást terveznek.

A már eddig is eredményesen működő, az *Építők Pintér Károly Művelődési Házában* elhelyezett *székesfehérvári* hírlapolvasót 100 000 Ft-os céltámogatással *Tombor Tibor* tervei alapján korszerűsítik és felújítják.

Miskolcon az SZMT központi könyvtár 100 000 Ft-os céltámogatással létesít hírlapolvasót. *Harkányfürdőn* az üdülővendégek, *Visontán* a Gagarin Hőerőmű dolgozói részére nyílik lehetőség hírlapolvasó megszervezésére.

A céltámogatással és a helyi erők felhasználásával létesülő 12 hírlapolvasó megnyitása az év végére várható. A velük lényegesen megszaporodó szakszervezeti és közös fenntartású hírlapolvasók munkájának segítésére a SZOT kulturális osztálya kiadványban fogja ismertetni az eddigi hírlapolvasók tapasztalatait. A KMK pedig elhatározta, hogy megszervezi a hírlapolvasók vezetőinek időszerűvé vált tapasztalatcsere értekezletét.

Gönczi Imre

Urbán László ex librise